

РЕЗОЛЮЦІЯ

Медико-правового полілогу

“Оптимізація наркополітики в умовах війни і повоєнного відновлення”

м. Київ, 9–10 травня 2025 року

Ця Резолюція підтримана учасниками Медико-правового полілогу “Оптимізація наркополітики в умовах війни і повоєнного відновлення” та стосується такого:

беручи до уваги широкомасштабну збройну агресію РФ проти України, визнаючи важливість зміни стратегічного вектору наркополітики України у зв’язку з викликами, спричиненими війною, та необхідністю інтеграції міжнародних підходів у сфері охорони здоров’я і прав людини,

керуючись положеннями Директиви ЄС 2004/757/ЄС, Регламент 273/2004, Європейської стратегії з наркотиків 2021–2025 (EU Drugs Strategy) і Плану дій ЄС у сфері наркотиків 2021–2025 (EUDAP) та досвідом низки європейських країн (Португалії, Чехії, Швейцарії та ін.),

ураховуючи виникнення можливих спалахів епідемій інфекційних хвороб, поширеність серед цивільного населення та військових залежностей від наркотичних та психоактивних речовин у наслідок постійного перебування у стресі війни, смертності від передозувань, недостатнє забезпечення лікарськими засобами, інтенсивну внутрішню та зовнішню міграцію населення, потребу в пошуці нових методів лікування ПТСР та інших хвороб, необхідність у підготовці рідних та близького оточення захисників та усього суспільства до ефективної підтримки військовослужбовців, що звільнилися з лав ЗСУ у процесі їх повернення до мирного життя,

зважаючи на те, що:

- 1) відповідно до міжнародного права в сфері прав людини, міжнародних зобов’язань України, рекомендацій міжнародних організацій щодо зміни фокусу з каральної на людиноцентричну медико-соціальну модель реагування на споживання наркотичних засобів з акцентом на профілактику, лікування та соціальну інклюзію, а також неефективність існуючої карної моделі боротьби із наркозалежністю,
- 2) протидія незаконному обігу наркотичних засобів і психотропних речовин в Україні демонструє низьку ефективність, яка посилюється зовнішніми викликами, зокрема, війною, технологічним оновленням знарядь злочинів, активізацією діяльності транснаціональної організованої злочинності у цій сфері, зростанням маргіналізації окремих груп населення та ін.,
- 3) спостерігається дисбаланс між статистичними показниками діяльності правоохоронних органів та реальним впливом на рівень зменшення наркозлочинності, а також формалізація і примітивізація практики правозастосування, орієнтація на покарання замість лікування і ресоціалізації, що лише поглиблює кризу ефективності,
- 4) доступ до замісної підтримувальної терапії має бути розширений відповідно до цілей Державної стратегії у сфері протидії ВІЛ-

інфекції/СНІДу, туберкульозу та вірусним гепатитам на період до 2030 року операційного плану до цієї стратегії (РОЗПОРЯДЖЕННЯ від 18 червня 2024 р. N 564-р Про затвердження операційного плану заходів з реалізації у 2024 - 2026 роках Державної стратегії у сфері протидії ВІЛ-інфекції/СНІДу, туберкульозу та вірусним гепатитам на період до 2030 року <https://ips.ligazakon.net/document/KR240564?an=1>). Також мають запроваджуватися ефективні моделі надання ЗПТ, а саме мобільні послуги ЗПТ.

- 5) доступ до стерильних інструментів, консультування та тестування на ВІЛ/гепатити мають бути гарантовані державою, включно для людей у місцях позбавлення волі,
- 6) люди, які вживають наркотики, часто мають супутні розлади психіки, а система покарань і лікування в пенітенціарній системі не забезпечує ефективної допомоги,
- 7) наявне правове регулювання ускладнює доступ пацієнтів до знеболення та паліативної допомоги, що поглиблюється умовами воєнного часу,
- 8) в Україні зростає потреба у психоделічній асистованій терапії як потенційного доказового методу лікування ПТСР, залежності та депресій,

вважає за необхідне:

1. Здійснити комплексне реформування кримінального законодавства і законодавства про відповідальність за адміністративні правопорушення, результатом якого має стати реальна декриміналізація немедичного споживання наркотичних засобів і психотропних речовин шляхом виключення відповідальності (як кримінальної, так і адміністративної) за обіг наркотичних засобів і психотропних речовин у невеликій кількості для особистого споживання. З цією метою збільшити кількісні показники, що стосуються невеликих розмірів, таким чином, щоб вони відповідали щонайменше десятикратним середнім добовим дозам наркотичних засобів та психотропних речовин відповідно до провідних міжнародних практик.
2. Активізувати міжнародне співробітництво, зокрема в напрямку посилення протидії організованій наркозлочинності з метою блокування каналів постачання та розповсюдження нелегальних наркотичних і психотропних речовин в Україні.
3. Ініціювати широку консультації на рівні Представництва ЄС в Україні, Посольств в Україні країн ЄС та інших демократичних країн щодо вироблення правового акту ЄС та міжнародного документу щодо правових шляхів реалізації стратегії по зниженню шкоди від вживання наркотичних засобів та психотропних речовин, у тому числі декриміналізації обігу цих речовин без мети збуту для особистого вживання, дозволу на функціонування приміщень для безпечного вживання наркотичних засобів і психотропних речовин наркозалежними особами, забезпечення доступу до ЗПТ та інших засобів медичної допомоги, стерильних інструментів для ін'єкційного вживання, тестування на ВІЛ та інші особливо небезпечні хвороби.

4. Вивчити можливість залучення лікарів-наркологів до роботи з військовослужбовцями в період проходження служби, а також запровадження передових методик лікування ПТСР, у тому числі з використанням різних видів терапії.
5. Рекомендувати ухвалити оновлену Державну стратегію наркополітики, що відображає принципи декриміналізації і депеналізації споживання наркотичних засобів і психотропних речовин, зменшення шкоди, забезпечення прав людини та доступу до медичної допомоги, прозорості контролю замість формального обліку і профілактику наркозлочинів замість переслідування осіб, які їх вживають.
6. Рекомендувати підвищити контроль якості лікарських засобів, які містять наркотичні засоби, зокрема метадону та морфіну, ініціювати питання щодо розширення кількості найменувань і форм лікарських засобів, які використовуються в Україні для ЗПТ та паліативної допомоги, забезпечення доступу українських пацієнтів до широкого спектру лікарських препаратів і їх форм, що містять наркотичні засоби і психотропні речовини для більш доступного і ефективного лікування болю і залежностей.
7. З метою посилення гарантій доступу до профілактики і лікування порушень психіки і поведінки, викликаних вживанням психоактивних речовин, забезпечити сталість фінансування програм зменшення шкоди, особливо в умовах воєнного часу та повоєнної відбудови.
8. Вивчити можливість запровадження в Україні досвіду іноземних країн щодо спрощення доступу пацієнтів до знеболення та паліативної допомоги.
9. Врахувати коментарі і рекомендації представництва PERFAR – (Надзвичайної ініціативи Президента США з надання допомоги у боротьбі з ВІЛ/СНІД) в Україні і Бюро США з міжнародних питань у сфері боротьби з наркотиками та правоохоронної діяльності (INL) до Проекту Стратегії наркополітики на період до 2030 року, а також щодо попередження розповсюдження ВІЛ та інших особливо небезпечних інфекційних хвороб серед осіб, які вживають наркотичні засоби і психотропні речовини ін'єкційно, а саме:
 - a. Забезпечити гармонізацію українського законодавства у сфері обігу наркотичних і психотропних речовин з відповідним законодавством ЄС.
 - b. Запровадити мобільні послуги ЗПТ. Визначити конкретні цілі щодо кількості мобільних амбулаторій ЗПТ у Операційному плані до стратегії наркополітики до 2030 року.
 - c. Пріоритизувати впровадження інформаційної системи «Моніторинг соціально значущих хвороб» (ІС МСЗХ) в усіх закладах охорони здоров'я (ЗОЗ), які надають ЗПТ, з метою запобігання дублюванню послуг, для належного моніторингу та оцінки послуг ЗПТ, планування, звітування та закупівель.
 - d. З метою мінімізації ризиків переривання постачання наркотичних лікарських засобів в умовах війни створити в Україні замкнутий цикл виробництва критично важливих

таблетованих форм наркотичних лікарських засобів для ЗПТ та знеболення, а саме: метадону гідрохлориду та морфіну сульфату та пріоритезувати доступність знеболювальних препаратів для всіх пацієнтів, які мають медичні показання для такого лікування.

- e. Забезпечити безбар'єрний доступ до ЗПТ військовослужбовцям Збройних Сил України, які мають медичні покази для такого лікування.
 - f. Переглянути таблиці невеликих, великих та особливо великих розмірів наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, які знаходяться у незаконному обігу (наказ МОЗ від 01.08.2000 № 188) та збільшити кількісні показники, що стосуються невеликих розмірів, таким чином, щоб вони відповідали щонайменше десятикратним середнім добовим дозам наркотичних засобів та психотропних речовин. Кількість середніх добових доз має бути визначена на основі дозувань, які на практиці вживають наркозалежні особи.
10. Розробити алгоритм мультидисциплінарної допомоги, включно з психіатричною, наркологічною та соціальною підтримкою, та забезпечити умови для застосування замісної підтримувальної терапії у місцях несповоди.
11. Вивчити можливості впровадження психоделічної терапії на підставі доказової медицини

Верховній Раді України

пропонувати:

розробити та ухвалити проєкт Закону України про внесення змін до деяких законів України щодо декриміналізації незаконного обігу наркотичних засобів у невеликих розмірах для особистого вживання без мети збуту;

розробити та ухвалити проєкт Закону України про внесення змін до КК України щодо звільнення від кримінальної відповідальності за незаконний обіг наркотичних засобів та психотропних речовин без мети збуту у розмірах принаймні 10 середніх добових доз наркотиків і психотропів у тому числі для військовослужбовців;

Кабінету Міністрів України

пропонувати:

ухвалити оновлену Державну стратегію наркополітики, що відображає принципи декриміналізації і депеналізації вживання наркотичних засобів і психотропних речовин, зменшення шкоди, забезпечення прав людини та доступу до медичної допомоги, прозорості контролю замість формального обліку і профілактику наркозлочинів замість переслідування осіб, які вживають наркотичні засоби і психотропні речовини;

підвищити контроль якості лікарських засобів, які містять наркотичні засоби, зокрема метадону та морфіну, розширити кількість найменувань і форм лікарських засобів, які використовуються в Україні для ЗПТ та паліативної допомоги, забезпечення доступу українських пацієнтів до широкого спектру лікарських препаратів і їх форм, що містять наркотичні засоби і психотропні речовини для більш доступного і ефективного лікування болю і залежностей

створити в Україні замкнутий цикл виробництва критично важливих таблетованих форм наркотичних лікарських засобів для ЗПТ та знеболення, а саме: метадону гідрохлориду та морфіну сульфату та пріоритизувати доступність знеболювальних препаратів для всіх пацієнтів, які мають медичні показання для такого лікування.

забезпечити сталість фінансування програм замісної підтримувальної терапії і зменшення шкоди внаслідок немедичного вживання наркотичних засобів і психотропних речовин, особливо в умовах воєнного часу та повоєнної відбудови;

активізувати міжнародне співробітництво у сфері незаконного обігу наркотичних і психотропних речовин, зокрема в напрямку забезпечення міжнародної координації протидії організованим злочинності та безпосередньо з Бюро США з міжнародних питань у сфері боротьби з наркотиками та правоохоронної діяльності (INL);

ініціювати широкі консультації на рівні Представництва ЄС в Україні, Посольств в Україні країн ЄС та інших демократичних країн щодо вироблення правового акту ЄС та міжнародного документу щодо правових шляхів реалізації стратегії по зниженню шкоди від вживання наркотичних засобів та психотропних речовин, у тому числі декриміналізації обігу цих речовин без мети збуту для особистого вживання, дозволу на функціонування приміщень для безпечного вживання наркотичних засобів і психотропних речовин наркозалежними особами, забезпечення доступу до ЗПТ та інших засобів медичної допомоги, стерильних інструментів для ін'єкційного вживання, тестування на ВІЛ та інші особливо небезпечні хвороби.

Міністерству охорони здоров'я України

пропонувати:

переглянути положення Наказу № 188 від 01.08.2000 “Про затвердження таблиць невеликих, великих та особливо великих розмірів наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, які знаходяться у незаконному обігу”, відкоригувавши розміри наркотичних засобів і психотропних речовин, які визначені як невеликі і привести ці розміри у відповідність до принаймні 10 добових доз наркотиків і психотропів

імплементувати елементи доказово ефективних моделей інших країн щодо надання допомоги особам, які мають порушення психіки і поведінки внаслідок вживання психоактивних речовин, а також використання психоактивних речовин для лікування психічних розладів через пілотні проєкти, за участю громад та науковців;

залучити лікарів-наркологів до роботи з військовослужбовцями в період проходження служби, а також впровадження передових методик лікування ПТСР, у тому числі з використанням різних видів терапії;

під час розробки і впровадження національної стратегії наркополітики врахувати рекомендації PEPFAR та INL, а саме

- Розробити і затвердити на національному рівні регуляторну базу, яка дозволить запровадити мобільні послуги ЗПТ з метою розширення доступу до ЗПТ. Визначити національні цілі щодо розширення мобільних послуг ЗПТ та забезпечити виконання цих цілей
- Впровадити інформаційну систему «Моніторинг соціально значущих хвороб» (IC MC3X) в усіх закладах охорони здоров'я (ЗОЗ), які надають ЗПТ, з метою запобігання дублюванню послуг, для належного моніторингу та оцінки послуг ЗПТ, планування, звітування та закупівель.

створити робочу групу для розробки алгоритму мультидисциплінарної допомоги, включно з психіатричною, наркологічною та соціальною підтримкою, та умови для застосування замісної підтримувальної терапії в місцях несвободи;

створити робочу групу задля розробки механізму спрощення доступу пацієнтів до знеболення та паліативної допомоги;

створити міжвідомчу робочу групу з вивчення можливостей впровадження психоделічної терапії на підставі доказової медицини.

Оргкомітет Медико-правового полілогу